

Gemeenteraadsverkiezing Tytsjerksteradiel

Elke telt

18 maart 2026

Informatiebrochure voor deelnemende
politieke partijen

gemeente | tytsjerksteradiel

w a o m
g r h f n j
t s b s e
g
e

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
1. Registreren van nieuwe politieke partijen.....	3
1.1 Overzicht van benodigde stukken bij registratie.....	3
1.2 Bestaande landelijke en plaatselijke politieke partijen.....	4
1.3 Tijdstip en deadline voor registratie.....	4
1.4 Waarborgsom bij registratie.....	5
2. Kandidaatstelling.....	5
2.1 (Voorinlevering) kandidaatstelling.....	5
2.2 Benodigde stukken bij de kandidaatstelling.....	6
2.3 Ondersteunende Software Verkiezingen (OSV).....	7
2.4 Verklaring van instemming.....	7
2.5 Verklaring van ondersteuning.....	8
2.6 Waarborgsom kandidaatstelling.....	9
2.7 Nummering van kandidatenlijsten.....	9
3. Uitslag.....	10
3.1 Voorlopige uitslag op verkiezingsavond.....	10
3.2 Definitieve uitslag en zetelverdeling.....	10
3.3 Bekendmaking en installatie.....	12
4. Disclaimer en vragen.....	13
5. Planning.....	13

Inleiding

In deze brochure vindt u informatie voor politieke partijen over de voorwaarden om deel te nemen aan de gemeenteraadsverkiezing van 18 maart 2026 in de gemeente Tytsjerksteradiel. U krijgt uitleg over de stappen voor registratie van nieuwe (lokale) partijen, de kandidaatstelling (inclusief voorinlevering, benodigde formulieren, enz.), de uitslagberekening en de planning richting de verkiezingen.

De inhoud is geactualiseerd met de nieuwste wetswijzigingen in de Kieswet en de meest recente data en deadlines volgens de richtlijnen van de Kiesraad en andere officiële bronnen. We hebben gestreefd naar een toegankelijke stijl, zodat zowel bestaande als nieuwe partijen deze brochure goed kunnen gebruiken.

Let op: ondanks zorgvuldige samenstelling kunnen aan deze brochure geen rechten worden ontleend. Bij vragen of onduidelijkheden kunt u contact opnemen met Team Verkiezingen van de gemeente Tytsjerksteradiel (tel. 14 0511 of via verkiezingen@t-diel.nl).

1. Registreren van nieuwe politieke partijen

Nieuwe politieke groeperingen die willen deelnemen aan de gemeenteraadsverkiezing in Tytsjerksteradiel moeten tijdig een partijnaam (aanduiding) laten registreren bij het centraal stembureau van de gemeente. Bestaande partijen die al geregistreerd zijn (landelijk of lokaal) hoeven zich niet opnieuw te registreren voor deze verkiezing, mits ze eerder een geldige kandidatenlijst hebben ingeleverd. Hieronder staat wat u moet weten over registratie van nieuwe partijen.

1.1 Overzicht van benodigde stukken bij registratie

Een politieke partij moet een **vereniging met volledige rechtsbevoegdheid** zijn (een stichting is niet toegestaan). Bij het verzoek tot registratie moeten de volgende stukken worden ingediend:

- **Registratieverzoek** (formulier model G1-1, op te vragen via rijksoverheid.nl of verkiezingen@t-diel.nl). Hierop kan men een nieuwe partijnaam registreren of een naamswijziging aanvragen.
- **Afschrift van de notariële akte met de statuten** van de vereniging.
- **Recent uittreksel Kamer van Koophandel** waaruit blijkt dat de vereniging is ingeschreven.
- **Bewijs van betaling van de waarborgsom** (zie §1.4) ter hoogte van €112,50.
- **Verklaring met gemachtigde(n)**: een schriftelijke verklaring van het partijbestuur waarin een gemachtigde en plaatsvervangend gemachtigde worden aangewezen

die bevoegd zijn om de kandidatenlijst in te leveren en de geregistreerde partijnaam boven de lijst te plaatsen.

Alle documenten moeten uiterlijk op de gestelde deadline (zie §1.3) zijn ingeleverd bij het centraal stembureau. Het centraal stembureau controleert of aan alle eisen is voldaan volgens artikel G3 van de Kieswet.

1.2 Bestaande landelijke en plaatselijke politieke partijen

Geen nieuwe registratie nodig: landelijke partijen die al een aanduiding geregistreerd hebben voor de Tweede Kamerverkiezing of de Provinciale Statenverkiezing (Fryslân), **en** lokale partijen die zich bij de vorige gemeenteraadsverkiezing (2022) in Tytsjerksteradiel hebben laten registreren *én* een geldige kandidatenlijst hebben ingeleverd, hoeven zich niet opnieuw te registreren. In deze gevallen werkt de bestaande registratie automatisch door voor de gemeenteraadsverkiezing (dit heet *doorwerking*).

Registers per niveau: het register van landelijke partijaanduidingen wordt beheerd door de Kiesraad (voor Tweede Kamer) en voor provinciale partijen door het centraal stembureau van de provincie (Provincie Fryslân). Het register van aanduidingen voor de gemeenteraad van Tytsjerksteradiel wordt bijgehouden door het centraal stembureau van de gemeente zelf. Als uw partij al in een van deze registers staat, verschijnt die aanduiding ook op het stembiljet voor de gemeenteraadsverkiezing, mits u een geldige kandidatenlijst indient.

Lokale toevoeging aan landelijke naam: het is niet toegestaan om extra lokale toevoegingen toe te voegen aan een al geregistreerde landelijke partijnaam (bijv. "CDA Tytsjerksteradiel" als variant op "CDA"). Als een lokale afdeling toch de plaatsnaam of een andere toevoeging in de naam wil opnemen, wordt dit beschouwd als een **nieuwe aanduiding** die apart geregistreerd moet worden. In dat geval moet de lokale afdeling een eigen registratieverzoek indienen *én* bovendien toestemming krijgen van de landelijke partij om de (aangepaste) naam lokaal te gebruiken, door middel van een verklaring van geen bezwaar van het landelijk bestuur.

1.3 Tijdstip en deadline voor registratie

Voor de gemeenteraadsverkiezing van 18 maart 2026 is **22 december 2025** de laatste dag waarop nieuwe politieke partijen een aanduiding kunnen laten registreren.

Registratieverzoeken die na deze datum binnenkomen, worden niet meer in behandeling genomen voor deze verkiezing. Zorg dus dat u ruim op tijd *vóór* of op 22 december 2025 alle vereiste stukken heeft ingediend.

Praktisch: Het indienen van een registratieverzoek gebeurt bij het centraal stembureau van de gemeente. Dit kan persoonlijk aan de balie van Burgerzaken, per post of per e-mail. Als u het verzoek digitaal indient, moet u ervoor zorgen dat het KvK-uitreksel

digitaal gewaarmerkt is. Wij raden u aan het verzoek ruim voor de deadline in te dienen, zodat eventuele fouten of ontbrekende stukken nog tijdig kunnen worden hersteld.

1.4 Waarborgsom bij registratie

Voor een registratieverzoek moet een **waarborgsom van €112,50** worden betaald aan de gemeente. Deze waarborgsom dient **uiterlijk op 22 december 2025** (de deadline voor registratie) bijgeschreven te zijn op NL92BNGH0285008366 t.n.v. gemeente Tytsjerksteradiel, onder vermelding van: “*Waarborgsom registratie [naam partij]*” zodat de betaling correct wordt verwerkt.

Zodra het bedrag is ontvangen, verstrekt de gemeente een **bewijs van betaling** (model G1-3). Dit betalingsbewijs moet u toevoegen aan het registratieverzoek als onderdeel van de vereiste stukken (zie §1.1).

De waarborgsom van €112,50 wordt teruggestort als de partij bij de verkiezingen een geldige kandidatenlijst inlevert. Dit betekent dat zolang uw partij daadwerkelijk deelneemt aan de verkiezing, u de betaalde €112,50 retour krijgt ongeacht de verkiezingsuitslag.

Let op: deze waarborgsom staat los van de waarborgsom bij kandidaatstelling; die wordt hierna toegelicht.

2. Kandidaatstelling

Op **maandag 2 februari 2026** moeten de kandidatenlijsten officieel worden ingeleverd bij het centraal stembureau van Tytsjerksteradiel. Dit is de wettelijk aangewezen *Dag van de kandidaatstelling*. Inlevering kan die dag tussen **09.00 - 17.00 uur** op het gemeentehuis. De persoon die de lijst inlevert (de *inleveraar*) moet bevoegd zijn om namens de partij deel te nemen aan de verkiezing – meestal is dit de gemachtigde of een door de partij gemachtigde persoon.

Op de kandidatenlijst mogen maximaal **50 kandidaten** staan. Dit is het wettelijke maximum voor gemeenteraadsverkiezingen, ongeacht het aantal raadszetels. Sinds 2017 zijn lijstencombinaties (lijstverbindingen) bij gemeenteraadsverkiezingen niet meer toegestaan – elke partij dingt op eigen titel mee voor de zetelverdeling.

Hieronder vindt u informatie over de *voorinlevering*, de stukken die bij de kandidaatstelling ingeleverd moeten worden, ondersteunende software, vereiste verklaringen en waarborgsom, en de toekenning van lijstnummers.

2.1 (Voorinlevering) kandidaatstelling

Om de inlevering op 2 februari 2026 soepel te laten verlopen, biedt de gemeente de mogelijkheid van een **voorinlevering**. Wij verzoeken alle partijen **op maandag 19 januari 2026** tussen 09.00 – 17.00 uur hun kandidatenlijst met alle bijbehorende

formulieren alvast ter controle voor te leggen bij Team Verkiezingen. Tijdens deze vrijwillige voorinlevering wordt de lijst gecontroleerd op eventuele verzuimen of fouten, zodat u deze nog kunt herstellen voor de officiële indiening.

Belangrijk: ook als u gebruikmaakt van de voorinlevering, moet u de kandidatenlijst met alle bijbehorende documenten alsnog op de officiële dag (2 februari 2026 tussen 09.00 - 17.00 uur) indienen. De voorinlevering is slechts een pré-controle; rechten kunnen daar niet aan worden ontleend. U kunt voor de voorinlevering een afspraak maken met Team Verkiezingen per e-mail via verkiezingen@t-diel.nl.

2.2 Benodigde stukken bij de kandidaatstelling

Bij het inleveren van de kandidatenlijst op 2 februari 2026 moeten diverse formulieren en verklaringen worden overgelegd. Op de dag van kandidaatstelling moeten de volgende documenten worden ingeleverd door een kiesgerechtigd persoon:

- Kandidatenlijst (model H1)
- Instemmingsverklaring van elke kandidaat (model H9)
- Kopie identiteitsbewijs van nieuwe kandidaten
- Verklaring van voorgenomen vestiging (voor kandidaten die niet in de gemeente wonen)
- Machtiging tot plaatsen partijnaam boven kandidatenlijst (model H3-1)
- 20 ondersteuningsverklaringen (model H4, alleen voor nieuwe partijen of partijen zonder zetel)
- Bewijs betaling waarborgsom kandidaatstelling, alleen voor nieuwe partijen of partijen zonder zetel (€225, uiterlijk 19 januari 2026 betaald)
- Verklaring samenvoeging aanduidingen (model H3-2, indien van toepassing bij gezamenlijke lijsten)

Bovenstaande modellen zijn te vinden op de website van de Kiesraad:

<https://www.kiesraad.nl/verkiezingen/gemeenteraden/kandidaatstelling/stukken-kandidaatstelling>.

Ondertekening documenten: alle documenten moeten origineel ondertekend zijn.

Gepriete scans of kopieën worden **niet geaccepteerd**. Elektronische handtekeningen zijn niet toegestaan.

De inleveraar moet al deze stukken in één keer aanbieden op de dag van de kandidaatstelling. Het centraal stembureau zal bij inlevering controleren of het dossier compleet is. Bij ontbrekende stukken of andere verzuimen krijgt de partij doorgaans een hersteltermijn van enkele dagen na 2 februari (de zogeheten verzuimprocedure) om het verzuim te herstellen.

2.3 Ondersteunende Software Verkiezingen (OSV)

Voor het opstellen en indienen van kandidatenlijsten kunnen politieke partijen gebruikmaken van de **Ondersteunende Software Verkiezingen (OSV)**. Dit programma (beschikbaar via de Kiesraad) helpt partijen om alle kandidaatgegevens in te voeren en controleert op technische eisen, bijvoorbeeld juiste formaten van geboortedata, volgorde, etc..

De gemeente Tytsjerksteradiel verzoekt partijen vriendelijk om bij het aanleveren van de kandidatenlijst gebruik te maken van OSV. U kunt de lijst dan digitaal voorbereiden en uitdraaien in het juiste model H1-formaat. Het gebruik van OSV verkleint de kans op invoerfouten en versnelt de controle. In de aanloop naar de verkiezing zal de gemeente een instructiebijeenkomst of training organiseren voor het gebruik van deze software.

NB: mogelijk wordt OSV tegen 2026 vervangen of geüpdatet naar nieuwe verkiezingssoftware. Indien dit het geval is, zal de gemeente tijdig informatie en instructies over de nieuwe software delen met de partijbesturen.

2.4 Verklaring van instemming

Van iedere kandidaat op de lijst moet een schriftelijke **verklaring van instemming met de kandidaatstelling** worden ingeleverd. Dit is model H9 uit de Kieswet. Hierin verklaart de kandidaat dat hij/zij instemt met plaatsing op de betreffende lijst voor deze verkiezing. Deze verklaring is belangrijk om te voorkomen dat iemand ongewild op een kandidatenlijst staat.

Enkele aandachtspunten:

- De kandidaat tekent de instemmingsverklaring en voegt een kopie van een geldig ID-bewijs toe (dit laatste is in Tytsjerksteradiel alleen vereist voor kandidaten die nog geen zitting hebben in de raad).
- Zonder deze instemming is de kandidaat ongeldig en wordt hij/zij van de lijst geschrapt tijdens de beoordeling.
- Een eenmaal getekende instemmingsverklaring kan later **niet** worden ingetrokken. Met andere woorden: kandidaten kunnen zich na de kandidaatstelling niet meer “bedenken” en hun naam laten verwijderen – als ze toch niet willen deelnemen zullen ze eventueel bij verkiezing hun zetel moeten afstaan.

2.5 Verklaring van ondersteuning

Partijen die **nog niet in de gemeenteraad vertegenwoordigd zijn**, moeten bij hun kandidatenlijst minimaal **20 ondersteuningsverklaringen** inleveren. Een **ondersteuningsverklaring** (model H4) is een schriftelijke verklaring van een kiesgerechtigde in Tytsjerksteradiel dat hij/zij de deelname van uw partij aan de verkiezing ondersteunt. Hiermee wordt voorkomen dat al te kleine of onbekende groeperingen zonder minimale lokale steun meedoen.

Wie mag ondertekenen? Iedere kiesgerechtigde die in de gemeente Tytsjerksteradiel als kiezer is geregistreerd, mag één ondersteuningsverklaring afleggen. Ook kandidaten op uw lijst mogen – indien zij in Tytsjerksteradiel wonen – een ondersteuningsverklaring tekenen voor de eigen lijst. Men mag echter maar **één** ondersteuningsverklaring per persoon indienen, ongeacht de partij. Een gegeven verklaring kan niet worden ingetrokken.

Aantal vereist: omdat Tytsjerksteradiel een gemeenteraad met 25 zetels heeft, zijn 20 geldige ondersteuningsverklaringen vereist. Ter vergelijking: gemeenten met minder dan 19 raadszetels hebben er 10 nodig, en grote gemeentes ≥ 39 zetels vereisen 30 ondersteuningsverklaringen.

Wanneer en hoe ondertekenen? Kiesgerechtigden kunnen hun ondersteuningsverklaring persoonlijk afleggen op het gemeentehuis in de periode voorafgaand aan de kandidaatstelling. Voor 2026 zal dit naar verwachting kunnen vanaf begin januari 2026 tot en met **2 februari 2026** (de dag van kandidaatstelling) tijdens openingstijden van het gemeentehuis. De kiezer vult het H4-formulier in bij de balie en toont daarbij een geldig identiteitsbewijs; een medewerker van de gemeente controleert of de betrokkene ingeschreven staat in Tytsjerksteradiel en zet een officiële stempel/verklaring op het formulier. U verzamelt als partij deze gestempelde formulieren en levert ze op 2 februari 2026 in bij uw kandidatenlijst.

Het is verstandig om al in december 2025 campagne te voeren voor het verzamelen van ondersteuningsverklaringen, zodat u begin januari voldoende ondersteuners naar het gemeentehuis kunt laten komen. Informeer uw achterban tijdig over de mogelijkheid om een ondersteuningsverklaring voor uw partij te tekenen. Let op dat u ten minste 20 geldige verklaringen binnenhaalt; een hoger aantal is aan te raden voor de zekerheid. Soms blijkt een ondertekenaar toch niet kiesgerechtigd of is er dubbel getekend.

2.6 Waarborgsom kandidaatstelling

Nieuwe partijen of partijen zonder raadszetel moeten bij de kandidaatstelling een **waarborgsom van €225** betalen. Dit geldt dus voor alle partijen die bij de vorige gemeenteraadsverkiezing geen zetel hebben behaald, inclusief geheel nieuwe groeperingen. De waarborgsom moet bij iedere gemeente waar uw partij deelneemt, betaald worden.

De waarborgsom van **€225** moet uiterlijk 14 dagen vóór de kandidaatstelling betaald zijn. Dat betekent dat het bedrag op **19 januari 2026** op de rekening van gemeente Tytsjerksteradiel moet staan. Na betaling ontvangt de partij een bewijs van betaling van de gemeente, dat op 2 februari 2026 bij de kandidaatstelling moet worden overlegd (voeg dit bij de stukken genoemd in §2.2).

Terugbetaling: de waarborgsom van €225 wordt teruggegeven aan de partij als zij bij de verkiezing ten minste **75% van de kiesdeler** heeft behaald *óf* als uiteindelijk geen geldige kandidatenlijst is ingediend. Concreet betekent dit:

- Haalt de partij bij de uitslag minder dan 75% van de kiesdeler (en krijgt ze dus ook geen zetel toegewezen), dan vervalt de waarborgsom aan de gemeente.
- Haalt de partij $\geq 75\%$ van de kiesdeler (ongeacht of dit een zetel oplevert of net niet), dan krijgt ze de €225 teruggestort.
- Ook als een partij wel een registratie had, maar uiteindelijk toch geen lijst inlevert, wordt de waarborgsom terugbetaald. In 2022 was dit nog anders; de huidige Kieswet bepaalt inmiddels dat het bedrag in zo'n geval teruggaat naar de partij.
- Uiteraard, indien de partij één of meer zetels behaalt, heeft ze sowieso de kiesdeler gehaald en krijgt ze het bedrag terug.

Uitzonderingen: partijen die al in de raad zitten, hoeven deze waarborgsom niet te betalen. Ook in geval van bepaalde fusies of samenvoegingen van lijsten waarin minstens één partij een zetel had, kan een uitzondering gelden.

De betaling van €225 kan worden overgemaakt op NL92BNGH0285008366 t.n.v. gemeente Tytsjerksteradiel. Vermeld bij de overschrijving "*Waarborgsom kandidaatstelling [naam partij]*". Zorg dat het bewijs van betaling voor 19 januari 2026 is ontvangen en op 2 februari 2026 wordt ingediend.

2.7 Nummering van kandidatenlijsten

Elke geldige kandidatenlijst die op 2 februari 2026 is ingediend, krijgt een lijstnummer toegewezen. De lijstnummering gebeurt op basis van de Kieswet. Partijen die al bij de vorige raadsverkiezing vertegenwoordigd waren in de raad, krijgen in principe de laagste nummers. Deze volgorde is op basis van het aantal stemmen dat behaald is in 2022.

Nieuwe partijen of partijen die destijds geen zetel hadden, krijgen daaropvolgende nummers. Indien nodig, bij bijvoorbeeld volledig nieuwe partijen onderling, kan loting plaatsvinden door het centraal stembureau.

Het centraal stembureau zal naar verwachting op **vrijdag 6 februari 2026** in een openbare zitting de ingediende lijsten nummeren en definitief geldig verklaren. In die zitting wordt ook vastgesteld of er geen verzuimen meer zijn en of alle lijsten voldoen aan de eisen. Na deze zitting is de deelnemende partijenlijst officieel bekend.

Kort samengevat: na 6 februari 2026 weet iedere partij met welk lijstnummer men op het stembiljet zal staan. Deze nummers worden ook gebruikt bij de bekendmaking van de kandidatenlijsten.

3. Uitslag

3.1 Voorlopige uitslag op verkiezingsavond

Op woensdag **18 maart 2026** vindt de stemming plaats. Nadat om 21.00 uur de stembussen zijn gesloten, worden de stemmen handmatig geteld op de stembureaus. Tytsjerksteradiel zal op de verkiezingsavond een **voorlopige uitslag op partijniveau** presenteren. Omdat het tellen met de hand gebeurt, zal deze voorlopige uitslag waarschijnlijk pas later op de avond beschikbaar zijn – naar verwachting niet voor **22.30 uur**. Houd er rekening mee dat dit een indicatie is van het aantal stemmen per partij.

De volgende dag worden de stemmen op kandidaatniveau geteld. Eventuele voorkeurstemmen worden dan vastgesteld. Het gemeentelijk stembureau (GSB) stelt dan de uitslag vast.

3.2 Definitieve uitslag en zetelverdeling

De **definitieve uitslag** wordt vastgesteld door het GSB in een openbare zitting. Verwacht wordt dat dit op **donderdag 19 maart 2026 om 15.00 uur** zal plaatsvinden. In die zitting worden de totalen vastgesteld en de zetels verdeeld over de partijen. De openbare zitting vindt plaats in de Publiekshal van het gemeentehuis.

Zetelverdeling over partijen: het GSB verdeelt eerst het aantal zetels over de partijen aan de hand van het totale aantal op elke partij uitgebrachte geldige stemmen. Dit gebeurt volgens het systeem van evenredige vertegenwoordiging. Men berekent eerst de **kiesdeler**: het totaal aantal geldige stemmen gedeeld door het aantal raadszetels. In Tytsjerksteradiel zijn er 25 raadszetels. Stel dat er bijvoorbeeld 12.960 geldige stemmen zijn uitgebracht, dan is de kiesdeler $12.960 \div 25 \approx$ **518,40** stemmen.

Elke partij krijgt vervolgens zoveel *volle zetels* als het aantal keren dat zij die kiesdeler heeft behaald in stemmen. Voor elke **518** stemmen kan dus één zetel worden

toegekend. Na deze eerste toedeling zijn meestal nog één of enkele zetels over (de **restzetels**), omdat niet alle stemmen precies in hele kiesdelers opgaan.

Restzetelverdeling: Tytsjerksteradiel heeft 25 zetels, dus de restzetels worden verdeeld volgens het systeem van het **grootste gemiddelde** (dit geldt voor gemeenteraden met 19 of meer zetels). Hierbij wordt voor elke partij een gemiddelde uitgerekend: het aantal stemmen gedeeld door het aantal zetels dat de partij al toegekend heeft gekregen + 1. De partij met het hoogste gemiddelde krijgt de eerste restzetel. Daarna wordt voor die partij opnieuw het gemiddelde herberekend (nu met een extra zetel meegerekend), en wordt gekeken wie vervolgens het hoogste gemiddelde heeft voor de volgende restzetel, enzovoort. Dit proces herhaalt zich totdat alle zetels verdeeld zijn.

Voorbeeld ter illustratie: stel, er zijn 21.600 kiesgerechtigden in Tytsjerksteradiel en de opkomst is 60%, dan zijn 12.960 stemmen uitgebracht. Met 25 zetels is de kiesdeler 518 stemmen. Partij A behaalt 3.100 stemmen, partij B 1.200, partij C 600, partij D 400, enzovoort. Partij A krijgt aanvankelijk 5 volle zetels ($5 \times 617 \approx 3085$ van haar 3100 stemmen) en partij B 1 volle zetel (617 van 1200). Partijen C en D halen de kiesdeler niet, dus 0 volle zetels. Er zijn $25 - (5+1) = 15$ restzetels te verdelen. Volgens het grootste-gemiddelde systeem zouden we normaal nu ook partij C kunnen overwegen voor een restzetel (C's gemiddelde is $600 / (0+1) = 600$). Echter, door de nieuwe regel komt Partij C met 600 stemmen niet in aanmerking, omdat ze geen volle zetel had. Partij D met 400 stemmen evenmin. De restzetels zouden dan allemaal verdeeld worden tussen partij A en B, door hun gemiddelden te vergelijken ($A: 3100 / (5+1) = 516,7$; $B: 1200 / (1+1) = 600$ voor de eerste restzetel. De eerste restzetel gaat naar B die dan op 2 zetels komt; en zo gaat de herberekening door. In het oude systeem zou partij C met 600 stemmen misschien een restzetel hebben gekregen ten koste van B, maar dat kan nu niet meer. Het resultaat is minder versnippering. Partijen zonder zetel krijgen ook via restzetels geen toegang tot de raad.

Zetelverdeling binnen de lijst (voorkeursstemmen): nadat duidelijk is hoeveel zetels elke partij krijgt, wordt bepaald welke kandidaten die zetels innemen. In principe komen de kandidaten in de volgorde van de kandidatenlijst in aanmerking: dus de nummers 1 t/m ... op de lijst (evenveel als het aantal zetels voor die partij). Er is echter een uitzondering voor kandidaten die met voorkeurstemmen zijn gekozen.

Een kandidaat die lager op de lijst staat kan **met voorkeursstemmen** een zetel behalen ten koste van een hoger geplaatste kandidaat, indien hij/zij een bepaald minimum aantal stemmen heeft behaald. Die drempel (de *voorkeurdrempel*) is gelijk aan **25% van de kiesdeler**. In ons eerdere voorbeeld met een kiesdeler van 518 stemmen zou de voorkeursdrempel 129 stemmen zijn.

Heeft een laaggeplaatste kandidaat minstens 129 voorkeurstemmen, dan komt hij/zij in aanmerking voor een zetel. De kandidaat met het hoogste aantal boven-drempel stemmen krijgt als eerste een zetel toebedeeld. Die zetel gaat af van de verdeling

volgens de lijstvolgorde. Vervolgens wordt gekeken naar de resterende zetels voor de partij en de lijstvolgorde, waarbij uiteraard de kandidaat met voorkeurstemmen zijn plek inneemt.

Voorbeeld: partij A heeft 5 zetels gewonnen. Normaal zouden kandidaten #1 t/m #5 op de lijst gekozen zijn. Maar stel dat kandidaat #14 **550 stemmen** heeft gekregen – veel meer dan de voorkeursdrempel van 129, en meer dan kandidaat #5 bijvoorbeeld. Dan krijgt kandidaat #14 een zetel op basis van zijn voorkeurstemmen. De overige zetels gaan vervolgens naar de bovenste kandidaten in volgorde, met dien verstande dat één van de top 5 plaats moet maken voor #14. In de praktijk worden dan kandidaat #14 en vervolgens #1 t/m #4 verkozen (ervan uitgaand dat #1–#4 minder stemmen hadden dan #14 maar staan hoger op de lijst). Op deze manier kan een hardwerkende lage kandidaat toch in de raad komen dankzij voorkeurstemmen van kiezers.

In Tytsjerksteradiel is het fenomeen van voorkeurszetels beperkt, maar nieuwe partijen doen er goed aan dit principe te kennen. Het kan relevant zijn bij de samenstelling en ranking van de lijst, bijvoorbeeld als u met lijstduwers werkt. Overigens is in het verleden de voorkeursdrempel onderwerp van discussie geweest; er zijn voorstellen om deze drempel te verlagen (bij Tweede Kamer verkiezingen mogelijk naar 12,5% in de toekomst), maar voor de gemeenteraad blijft deze voor 2026 ongewijzigd op 25% van de kiesdeler.

3.3 Bekendmaking en installatie

Tijdens de openbare zitting van het GSB, 19 maart 2026, wordt de officiële uitslag vastgesteld en bekendgemaakt, en krijgen alle gekozen kandidaten te horen dat ze zijn gekozen. De proces-verbalen met de uitslag worden ter inzage gelegd en gepubliceerd.

Na de vaststelling van de uitslag zijn er nog enkele formele stappen:

- **Hertelling:** het GSB kan tijdens de uitslagzitting besluiten tot een (gedeeltelijke) hertelling, maar alleen indien er ernstige vermoedens zijn van telfouten die van invloed kunnen zijn op de zetelverdeling. Ook de nieuwe gemeenteraad kan bij de toelating van de leden besluiten tot een hertelling op vergelijkbare gronden.
- **Benoeming en toelating:** de gekozen kandidaten moeten formeel berichten of zij de benoeming aannemen. Zij hebben hier wettelijk 10 dagen de tijd voor, maar in de praktijk gebeurt dit vaak direct of binnen een paar dagen. Ze moeten ook een bewijs overleggen dat ze voldoen aan de eisen (bijv. een uittreksel BRP ter controle van woonplaats en leeftijd, en een zogenaamde "verklaring van openbare betrekkingen" omtrent eventuele functies die onverenigbaar zijn met het raadslidmaatschap).
- **Onderzoek geloofsbrieven:** uiterlijk **25 maart 2026** komt de (oude) gemeenteraad bijeen om de geloofsbrieven van de nieuw gekozen raadsleden te

onderzoeken. Dit houdt in dat wordt gecontroleerd of elk gekozen raadslid aan de wettelijke vereisten voldoet en er geen bezwaren zijn.

- **Beëdiging nieuwe raad:** naar verwachting zal op **26 maart 2026** de nieuwe gemeenteraad geïnstalleerd worden (de raadsleden leggen dan in de raadsvergadering de eed of belofte af). Op dat moment eindigt de zittingstermijn van de oude raad en begint die van de nieuwe.

Vanaf de installatie op 26 maart 2026 kunnen de nieuwe raadsfracties hun werkzaamheden opnemen. Er is geen hoger beroep mogelijk tegen de vaststelling van de uitslag; die is onherroepelijk nadat de raad de leden heeft toegelaten.

4. Disclaimer en vragen

Deze brochure is met zorg samengesteld door Team Verkiezingen van de gemeente Tytsjerksteradiel op basis van de situatie per juni 2025. Eventuele latere wijzigingen in wet- en regelgeving of landelijke richtlijnen kunnen van invloed zijn; de gemeente zal partijen daar in dat geval separaat over informeren. Er kunnen geen rechten worden ontleend aan de inhoud van deze brochure.

Heeft u na het lezen van deze brochure nog vragen? Neem dan gerust contact op met Team Verkiezingen via telefoonnummer **14 0511** (gemeente Tytsjerksteradiel) of per e-mail: **verkiezingen@t-diel.nl**. Wij helpen u graag verder zodat uw partij goed voorbereid aan de gemeenteraadsverkiezingen 2026 kan deelnemen.

Overige vragen, los van het verkiezingsproces, kunt u stellen aan raadsgriffier Anna Dam, te bereiken op 06 24 41 17 63 of Adam@t-diel.nl

Veel succes gewenst met de voorbereidingen! Mocht u tussentijds nieuwe informatie nodig hebben, houd dan de officiële kanalen (Kiesraad, gemeente) in de gaten voor updates.

5. Planning

Onderstaand een overzicht van belangrijke data en deadlines in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezing van maart 2026. Alle data zijn onder voorbehoud van eventuele wijzigingen.

DATUM / DEADLINE	ACTIVITEIT (ACTIEPUNT)
Najaar 2025	Informeel achterban over eventuele kandidaatstelling en start werving kandidaten. Interne selectie van de kandidatenlijst.

DATUM / DEADLINE	ACTIVITEIT (ACTIEPUNT)
22 december 2025 (ma)	Uiterste datum registratie nieuwe partijnaam. Registratieverzoek en €112,50 waarborgsom moeten vóór deze datum zijn ingediend.
Begin januari 2026	(Planning) Gemeente verstrekt OSV-software en formulieren (H1, H4, H9 etc.) aan partijen.
Begin januari 2026	Startperiode afleggen ondersteuningsverklaringen bij gemeente (model H4). Vanaf deze datum tot kandidaatstelling kunnen kiezers hun verklaring afleggen.
Begin januari 2026	Informatiebijeenkomst/OSV training voor politieke partijen door Team Verkiezingen (exacte uitnodiging volgt).
19 januari 2026 (ma)	Voorinlevering kandidatenlijst bij gemeente. Vrijwillige controle van lijst en stukken tussen 09.00 en 17.00 uur. Tevens uiterste datum betaling waarborgsom kandidaatstelling (€225) . Bewijs van betaling ontvangen.
2 februari 2026 (ma)	Dag van de kandidaatstelling. Indienen kandidatenlijst + bijbehorende stukken tussen 09.00 – 17.00 uur op het gemeentehuis.
2–5 februari 2026	Eventuele herstelperiode verzuimen kandidaatstelling (indien door centraal stembureau aangegeven, doorgaans 3 dagen).
6 februari 2026 (vr)	Openbare zitting centraal stembureau: nummering lijsten en definitieve geldigheid kandidatenlijsten (16.00 uur, gemeentehuis).
Februari – maart 2026	Campagneperiode. Gemeente publiceert lijsten, kandidaten en steminstructies. Benoeming stembureauleden, locaties en andere voorbereidingen door gemeente.
18 maart 2026 (wo)	Dag van de stemming. Stembureaus open van 07.30 – 21.00 uur. Aansluitend telling stemmen op de stembureaus; 's avonds voorlopige uitslag per partij bekend.
19 maart 2026 (do)	Openbare zitting GSB: vaststelling definitieve uitslag om 15.00 uur (onder voorbehoud). Bekendmaking zetelverdeling en gekozen kandidaten.

DATUM / DEADLINE	ACTIVITEIT (ACTIEPUNT)
20–26 maart 2026	Gekozen kandidaten verklaren of zij de benoeming aannemen; afloop termijn 10 dagen (30 maart). Onderzoek geloofsbrieven door oude raad (uiterlijk 25 maart).
1 april 2026 (wo)	Installatie nieuwe gemeenteraad (raadsvergadering waarin nieuwe raadsleden beëdigd worden). Aftreden oude raad, aantreden nieuwe raad.